

Әдістемелік ұсыныстар мен
нұсқаулардың; әдістемелік
ұсыныстардың; әдістемелік
нұсқаулардың титул парағы

Нысан
ПМУ ҰС Н 7.18.3/40

Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрлігі
С. Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік университеті
Орындаушылық өнер кафедрасы

050106-«Музыкалық білім» мамандығының студенттеріне арналған
«Хор жүргізу» пәні бойынша
ӘДІСТЕМЕЛІК НҰСҚАУЛЫҚТАРЫ

Павлодар

Әдістемелік ұсыныстар мен
нұсқауларды; әдістемелік ұсыныстарды;
әдістемелік нұсқауларды бекіту парағы

Нысан
ПМУ ҰС Н 7.18.3/41

БЕКІТЕМІН

ОІ жөніндегі проректор
_____ Пфейфер Н.Э

20__ж. «__» _____

Құрастырушы: аға оқытушы Н

Орындаушылық өнер кафедра

«Хор жүргізу» пәні бойынша

050106-«Музыкалық білім» мамандығының студенттеріне арналған

әдістемелік нұсқаулар
зерханалық сабақтарға арналған

Кафедраның отырысында ұсынылды

20__ж. «__» _____, №__ хаттама

Кафедра меңгерушісі _____ Н.С.Дукенбай 20__ж. «__» _____
Филология журналистика және өнер факультетінің ОӘК мақұлданды

20__ж. «__» _____, №__ хаттама

ОӘК төрағасы _____ Е.Н.Жуманкулова 20__ж. «__» _____

МАҚҰЛДАНДЫ:

ЖжӘҚБ бастығы _____ 20__ж. «__» _____

Университеттің оқу-әдістемелік кеңесімен мақұлданды

20__ж. «__» _____ №__ хаттама

Зертханалық жұмыстың мазмұны

1. Көрнекті хор дирижерлары. Халық әндерін хорға лайықтаушылар, өңдеушілер. Балалар хорына үлесін қосқан композиторлар.

Көрнекті дирижерлар: А.А.Юрлов, К.Б.Птица, В.Н.Минин, Г.Струве, В. Соколов, т.б. Қазақстанның хор өнеріне үлесін қосқан хор дирижерлары және Басқарушылары. Хорға арналған шығармалар жазушы композиторлар: Қ.Қуатпаев, И. Нүсіпбаев, Б. Байқадамов т. б. Халық әндерін хорға лайықтаушы және өңдеуші композиторлар.

Мәдени-ағарту салалары: мәдениет сарайы, театр, оқушылар сарайы, жоғарғы және орта білім беретін оқу орындары, мектеп, әртүрлі қоғамдық ұйымдар, т.б. Дәстүрлі жиындар, республика аралық байқаулар, конкурс, концерт, фестиваль, олимпиада, оқу бағдарламасы, тематикалық конкурстар т.б.

2. Мәдени-ағарту салалары: театр, оқушылар сарайы, мектеп, әртүрлі қоғамдық ұйымдар. Дәстүрлі жиындар: конкурс, фестиваль, олимпиада, т.с.с.

3. Хорлардың түрлері. Капелланың репертуар ерекшеліктері. Оқушылар хорын ұйымдастыру.

Академиялық хорлар, халық хорлары. Халықтық хорлардағы ұлттық формалар. Қазақ халқының әдет-ғұрпына байланысты хор коллективтерінің құрылу ерекшеліктері. Көркем өнерпаздар ұйымы. Оқу саласындағы хор ұжымының жұмыстары. Опера хорының ерекшеліктері. Филармониядағы хор капелласы. Капелланың репертуар ерекшеліктері. Балалар хор коллективіне шолу. Эн-би ансамблдері. Көркем-өнерпаздар ұйымы.

4. Интонация, интервалдың орындалу ерекшеліктері. Строймен жұмыс жасауда дирижердің ролі.

Строй және есту қабілеті. Хор әншілерінің гармониялық және мелодиялық есту қабілеті жетілдіру. Алдын ала аккордтарды есту тәсілдерін үйрету. Стройдың вокалдық элементтерімен байланысы.

Строймен жұмыс жасауда дирижердің ролі. Строймен жұмыс жасау кезінде фортепиано (аспапты) пайдалану.

Балалар хорындағы строймен жұмыс. Ладты негізінде балалардың естуін жетілдіру. Жұмыс кезіндегі хор жетекшісінің таза айтуды көрсетіп баулуы. Хор коллективінің белсенділігі арттыру. Хорда строй жасауда ән салу ережесін пайдалану

5. Хор партитураларын құрау, дауысқа бөлу. Резонаторлар және регистрлер.

Хор партияларының тесситуралық жағдайына байланысты ансамбльдер (нақты және жасанды). Аккордтар. Шығарманың фактуралық құрылымына байланысты хордағы ансамбль. Гармониялық және гомофонно-гармониялық құрылымдағы ансамбль.

Дыбыстың бірқалыпты болуына, жоғарғы позицияда дыбысталудың қалыптасуына, әрбірхор топтарың дауыс диапазонының кеңсіюіне, және дауысты дыбыстар тегістігіне, принциптері.

6. Көп дауысты шығармалар. Балалардың жас ерекшеліктерін ескере отырып топтастыру. Мутациялық кезең. Есту қабілеті.

Көп дауысты шығармалар. Операдағы көп сценалы хорлар.

Хор партитуралары. Партиялардағы хор дауыстарының орналасуы. Хор артистерінің вокалдық қабілеті. Олардың саны.

Нота кілті мен партиялардың жазылуы. Хор партитураларға бөлініп жазылу ерекшеліктері

Балалар дауыс құрылысының және физиологиялық, анатомия ерекшеліктері. Әр топтағы балалар: мектепке дейінгі, төменгі класс оқушылары, жас жеткіншектер (төменгі және жоғарғы класс оқушыларына) балалар дауысына сипаттама. Әрбір топтағы дауыс құрылысы. Примарлық зона, фальцет, балалар дауысындағы кеуде регистрі.

Мутация, алдыңғы және мутациялық, мутациядан кейінгі кезең.

Қыздардың мутациялық кезеңдегі ерекшеліктері.

7. Камертонмен жұмыс істеу. Дем алу ерекшеліктері. Жаттығу жасаудың мақсаты. Дауысты, дауыссыз дыбыстар. Дикция, артикуляция.

Тесситура мен дикция. Хормен орындаудағы негізгі мақсатының бірі тыңдаушыларға сөз текстін мәнерлеп жеткізу.

Жаттығу жасау, декламация, вокализация, скороговорка, (тез сөйлеу).

Орындаушының шеберлігі, сөз текстінің оймен ұштасып келуі.

Хор жаттығуларын таңдай білу, принциптері: жай және күрделі жаттығулар.

Тембрлік бояуына сәйкес әрбір хор тортарымен жеке жұмыс жасау

8. Ансамбль туралы түсінік. Балалар хорындағы ансамбльдің ерекшеліктері. Хордағы музыкалық тіл элементтері. Поэтикалық текст. Нюанстер. Музыкалық темптер.

Көркем образдың дәл шығуына ансамбльдің әсері.

Жеке ансамбль- партиялардың ансамблі: ритмикалық, динамикалық, темптік, тембрлік ансамбльдер. Жалпы ансамбль-тутас хордың ансамблі. Жеке ансамбль мен жалпы ансамбльдің байланысы.

Хор партияларының тесситуралық жағдайына байланысты ансамбльдер (нақты және жасанды). Аккордтар. Шығарманың фактуралық құрылымына байланысты хордағы ансамбль. Гармониялық және гомофонно-гармониялық құрылымдағы ансамбль.

Полифониялық шығармадағы ансамбль.

Мелодиялық желісіне сай қолданылатын тәсілдер. Жеке дауыс пен хор ансамблі. Хор мен оркестр арасындағы ансамбль.

Шығармадағы әртүрлі топтар: хор негізгі дауыс, хор мен оркестр, хор мен аспаппен қатар болғандағы, хордың негізгі музыкалық желісін атқаратын кезеңіндегі ансамбль ерекшеліктері.

Негізгі әдебиеттер:

1. Асафьев Б.А. Хоровая литература. В сб. Русская музыка XIX и начала XX в. Л., 1968г
2. Вопросы хороведения на музыкально-педагогическом факультете. 1981
3. Дмитриевская К.Н. Русская советская музыка. М., 1974
4. Ерзакович Б.Г., Қоспаков З.Қ. Қазақ музыка фольклорының тарихнамасы. Ғылым басп. 1986
5. Қазақстанның музыка мәдениеті. Құр. Аравин И.В., Ерзакович Б.Г., Алматы, Мектеп басп. 1957
6. Ерзакович Б.Г. Народная музыка Казахстана. Алматы., Жазушы., 1975
7. Соколов В. Работа с хором. 1967
8. Жубанов А.К. Ән сапары. А., 1975
9. Струве Г. Музыкальное воспитание. М., 1978
10. Дмитриевская А.Г., Черноиваненко Н.М. Методика музыкального воспитания в школе., М., 1989
11. Жаңғырған салт-дәстүрлер. Құр. Қазбеков м., Алматы. 1991
12. Табылдиев Ә. Халық педагогикасы және тәрбие. Журнал «Бастау мектеп»ғ. 12., Алматы . 1991
13. Жакеева Б.К. Хор үйермесінен жұмыс. Алматы. Өнер. 1988
14. Әбуова К. Хор жүргізу. Алматы. 1993., Респ. Баспа кабинеті

Қосымша әдебиет:

1. Краснощеков В.И. Вопросы хороведения. М., 1969
2. Попов С.В. организационные и методические основы работы самодеятельного хора. М., 1961
3. Полтавцев И., Светозарова М. Курс чтения хоровых партитур. ч I, II., 1962, 1963
4. Хрестоматия по дирижированию. Сост. Баранов Б.Б., М., 1967
5. Безбородова Л.А. Дирижирование. М., 1960
6. Қазақ халқының музыкалық творчасы. Мет. нұсқау. А., 1989
7. Төлебаев М. Әндер, хорлар. Мектеп. А., 1960
8. Омаргазиева Б.Т. Өнер тәрбиелейді. Алматы. Білім., 1988
9. Нұғыманова Ә. Қазақтың әншілік дәстүрі. Алматы., 1975
10. Балаларға арналған хрестоматия. Нұрымбетов Т., Мамизеров В., А., 1999